מאי קונם אמר רב הונא [א] באומר יאסרו כל פירות שבעולם עלי אם איני מגרשך: והתירו לו שיחזירנה: פשיטא מהו דתימא ליגזור משום דר' נתן [ב]דתניא ר' נתן אומר [א]הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו הקריב עליה קרבן קמ"ל: מפני תיקון העולם: מאי תיקון העולם איכא אמר רב ששת ארישא רבינא אמר לעולם אסיפא והכי קתני אין בזו מפני תיקון העולם: **מתני'** [ב]המוציא את אשתו משום אילונית רבי יהודה אומר לא יחזיר וחכמים אומרים יחזיר [ג]נישאת לאחר והיו לה בנים הימנו והיא תובעת כתובתה אמר רבי יהודה אומר לה שתיקותיך יפה מדיבוריך: **גמ'** למימרא דרבי יהודה חייש לקלקולא ורבנן לא חיישי לקלקולא והא איפכא שמעינן להו דתנן [ג]המוציא את אשתו משום שם רע לא יחזיר ומשום נדר לא יחזיר רבי יהודה אומר כל נדר שידעו בו רבים לא יחזיר ושלא ידעו בו רבים יחזיר אלמא [ד][רבנן חיישי לקלקולא] ורבי יהודה לא חייש לקלקולא אמר שמואל איפוך והא מדקתני סיפא נישאת לאחר והיו לה בנים הימנו והיא תובעת כתובתה אמר ר' יהודה אומר לה שתיקותיך יפה מדיבוריך מכלל דרבי יהודה חייש לקלקולא הא נמי איפוך אביי אמר לעולם לא תיפוך ור' יהודה בהדיא סבר לה כר' מאיר וסבר לה כרבי אלעזר בצריך סבר לה כרבי אלעזר בשאינו צריך סבר לה כר' מאיר אמר רבא דרבי יהודה אדרבי יהודה קשיא דרבנן אדרבנן לא קשיא אלא אמר רבא דר' יהודה אדר' יהודה לא קשיא כדשנינן דרבנן אדרבנן לא קשיא [ה]מאן חכמים ר' מאיר דאמר בעינן תנאי כפול והכא במאי עסקינן [ו]בדלא כפליה לתנאיה: **מתני'** [ד]המוכר את עצמו ואת בניו לעובדי כוכבים אין פודין אותו אבל פודין את הבנים לאחר מיתת אביהן: **גמ'** אמר רב אסי [ה]והוא שמכר ושנה ושילש הנהו בני בי מיכסי דיזפי זוזי מעובדי כוכבים ולא הוה להו למפרעינהו אתו וקא גרבי להו אתו לקמיה דרב הונא אמר להו מאי איעביד לכו דתנן המוכר את עצמו ואת בניו לעובדי כוכבים אין פודין אותו אמר ליה רבי אבא לימדתני רבינו והוא שמכר ושנה ושילש אמר ליה הני מרגל רגילי דעבדי הכי ההוא גברא דזבין נפשיה ללודאי אתא לקמיה דרבי אמי אמר ליה

פירקן

מאי קונם. הלא קונס לשון הקדש הוא שאוסר הדבר עליו כהקדש ומה אסר זה עליו: **באומר יאסרו כו'.** והכי קאמר קונם פירות עלי אם איני מגרשך: **פשיטא.** מאי ניחוש לה: **במה.** בשעת איסור הבמות: **והמקיימו.** ולא נשאל עליו לחכם להתירו: **כאילו הקריב קרבן.** על הבמה וגמר עונו שלם לפי שע"י כן הוא מרגיל עצמו בנדרים. והאי כיון דקיים נדרו ניקנסיה מלהחזיר קמ"ל: **ארישא.** קאי דקאמר לעיל לא יחזיר ומסיק הכא מפני תיקון העולם אי משום קלקולא אי משום שלא יהו פרוצות: **אין בזו וכו'.** הכי קאמר והתירו לו חכמים שיחזירנה מפני תיקון העולם שלא נמצא כאן לאסור: **מתני' המוציא את אשתו.** בגט: **משום אילונית.** שלא הכיר בה כשכנסה ומכל מקום צריכה גט דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ובעל לשם קדושין: **ר' יהודה אומר לא יחזיר.** שמא תנשא ותלד ויאמר אילו הייתי יודע שכן אפילו נותנין לי ק' מנה לא הייתי מגרשך ולדעת כן גרשתיך שאם יבאו לך סימנים שאחזירך ואם ידעתי שלא תשובי אלי ואת ראויה לילד לא גרשתיך לפיכך אומרים לו קודם גירושין הוי יודע שהמוציא את אשתו משום אילונית לא יחזירנה עולמית: **וחכמים אומרים יחזיר.** דלא חיישינן לקלקולא: **והיא תובעת כתובתה.** מן הראשון שהוציאה בלא כתובה משום מקח טעות ועכשיו נודע שלא הטעתו: **שתיקותיך יפה ליך.** שיאמר אילו ידעתי בסופי ליתן ליך כתובה לא גירשתיך: **גמ' מכלל דרבי יהודה חייש לקלקולא.** שמדבריו למדנו שאם ירצה לומר על מנת אילונית גירשתיך היה מקלקלה: **לא תיפוך.** ור' יהודה ודאי חייש לקלקולא וגבי נדר היינו טעמא דלא חייש דקסבר ליכא קלקולא. דבנדר הצריך חקירת חכם סבר לה כר' אלעזר דאין אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד הילכך לא מצי למימר אילו הייתי יודע כו' ובשאינו צריך סבר לה כרבי מאיר דאמר אין הבעל טועה בנדר שבידו להפר ואינו יכול לומר לאחר זמן אילו הייתי יודע שאני יכול להפר לא גירשתיך: **מאן חכמים.** דאמרי הכא יחזיר: **רבי מאיר היא.** דאמר במסכת קידושין (דף סא.) כל תנאי שאינו כפול כתנאי בני גד ובני ראובן אם יעברו אם לא יעברו אינו תנאי: **והכא בדלא כפליה.** שלא אמר בשעת גירושין אלא הוי יודעת שמשום אילונית אני מוציאך ולא אמר לה ואם אי את אילונית לא יהא גט דהשתא הוי גט אפילו אינה אילונית ולא מצי לקלקלה: **מתני' אין פודין.** הואיל ורגיל בכך כדמוקי בגמרא והוא שמכר ושנה ושילש: **גמ' בני בי מיכסי.** מקום: **גרבי להו.** היו שובין לעבדים: **ללודאי.** אומה שאוכלין בני אדם:

פירקן

משביע אתכם וכו' ופירש שם בקונטרס דהיינו על דעת רבים ומיהו לפ"ז לא היה היתר לחרמות בזמן הזה ונראה דלא אמר משה כן אלא שלא יערימו כדמפרש התם[ז] משום קניא דרבא וכן עתה אין עושין אלא בשביל כך וא"ת על דעת יחיד נמי לא יהא לו הפרה כיון דתלה בו נדרו וי"ל דמבטל דעתו משום רבים ולא משום יחיד:

הנודר כאילו בנה במה. מפרש רבינו אליהו משום דאתיא בגזירה שוה דחללה כתיב הכא (דברים כג) כי תחדל לנדור וכתי' התם (ישעיה ב) חדלו לכם מן האדם וגו' כי במה נחשב הוא ודרשינן אל תיקרי במה אלא במה ובריש פרק ארבעה נדרים (נדרים כב.) יליף בהאי גזירה שוה דנקרא רשע דכתיב שם רשעים חדלו רוגז (איוב ג): **המוציא** אשתו משום אילונית. משמע הכא דאילונית בעיא גט ותימה דבריש יבמות (דף ב:) משמע דלא בעיא גט דהוו קדושי טעות דתנן וכולן שמתו או שמיאנו או שנמצאו אילונית צרותיהן מותרות ויש לומר דהכא איירי בספק אילונית ומוציאה משום חשש אילונית תדע מדקתני סיפא נישאת לאחר והיו לה בנים ואילו ודאי אילונית אין לה רפואה מדפליגי רבי יהושע ורבי עקיבא בהערל (שם דף עט:) בסריס חמה דיש לו רפואה וחולצין לאשתו ובאילונית לא פליגי ודרשינן בפ"ק דיבמות (דף יב.) אשר תלד פרט לאילונית והא דאמר (שם דף סד:) שרה אמנו אילונית היתה אין מזכירין מעשה נסים כדאמרינן גבי איוב בריש אלו טריפות (חולין דף מג.) והא דפליגי בהמדיר (כתובות דף עג.) בקדשה על תנאי וכנסה סתם דבעי' גט משום דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות היינו בשאר מומין דמחיל אבל באילונית לא מחיל ועוד דמומין מסיק אדעתיה שמא לא יתקיים התנאי דשכיחי ובועל לשם קדושין אבל אילונית דלא שכיח לא מסיק לבעול לשם קדושין והא דתנן פרק אלמנה ניזונת (שם ק:) הממאנת והשניה והאילונית אין להן כתובה דמשמע אבל גיטא בעי דהכי דייק בהמדיר (שם דף עג.) גבי כנסה סתם ונמצאו כו' משום שניה נקט הכי דעל כרחך ממאנת לא בעיא גט אי נמי בהמדיר לא דייק אלא משום דתני ברישא אינה מקודשת ובסיפא תנא שלא בכתובה והא דאמרינן (יבמות סא:) קטן וקטנה לא חולצין כו' קטנה שמא תמצא אילונית ולא אמרינן תתייבם ממה נפשך דאי אילונית היא הרי הן קדושי טעות ושריא לשני אומר ר"ת דהתם בדקבלה עילויה וכה"ג משני בפ' בן סורר (סנהדרין דף סט:): **אומר** לה שתיקותיך יפה מדבוריך. ואם תאמר ואם היא שתקה אנן מי שתקינן דהכי פריך רב פפא בס"פ הבא על יבמתו (יבמות דף סה.) גבי נשאת לרביעי והיו לה בנים ויש לומר דהתם נמי לא הוי אלא לעז דהא סתם גירשה ולא התנה כדפרישית הכא ופריך רב פפא דהוה לן לתקן נמי התם דלא יחזיר שלא יהא לעז כדמתקן הכא ומשני אלא ודאי בלאו הכי אפילו לעז ליכא דהשתא הוא דברית ומהאי טעמא לא מצי למתבע כתובה אבל הכא אם היא שתקה אנן נמי שתקינן דליכא לעז כיון דתקון דלא יחזיר ואי אתיא למתבע כתובה מצי אמר לה אדעתא דיהיבנא כתובה לא גירשתיך והתם דאיירי בעקרה דוקא שייך השתא הוא דברית אבל הכא דאיירי בספק אילונית כדפירשנו לא שייך לומר השתא הוא דברית ואפילו לרבנן דלא חיישי הכא לקלקולא פריך התם שפיר אנן מי שתקינן דמודו רבנן התם דמשום דאין לה בנים גירשה שכבר נשאת לשנים ולא היו לה בנים ואם תאמר בסוף פרק קמא דנדה (דף יב:) גבי אשה שאין לה וסת פריך פשיטא דלא יחזיר ומשני לא צריכא דהדר איתקן מהו דתימא ליהדרה קמ"ל זימנין דאזלה ומינסבה כו' ואמאי לא אמרינן התם השתא הוא דברית וי"ל דהתם כיון שנתרפאת הרי היה מועיל לה סם רפואה ולהכי מצי מקלקל לה דאומר אילו הייתי יודע שיש רפואה לזו הייתי מבקש לה סם לרפואה:

ר"ל

עין משפט
נר מצוה

קמט א מיי' פי"ג מהל' נדרים הלכה כה סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סי' רג סעיף ג:

קנ ב ג מיי' פי"י מהל' גירושין הלכה יג סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' י סעיף ג:

קנא ד ה מיי' פ"ח מהל' מתנות עניים הלכה יג סמג עשין קסב טוש"ע י"ד סי' רנב סעיף ו:

מסורת הש"ס

א) יבמות קטו: נדרים כב. נט. ס: ע"ש, ב) [תוספתא פ"ג ע"ש], ג) [לעיל מה: וש"נ], ד) רש"ל, ה) [עירובין פב. וש"נ], ו) [שבועות כט. לט:], ז) [ברכות יז.].

גליון הש"ס

גמ' באומר יאסרו כל פירות. עי' לעיל דף לה ע"א תוד"ה ונולדת.

מוסף רש"י

כאילו בנה במה. בשעת איסור הבמות, דחטא הוא דכתיב (דברים כג) וכי תחדל לנדור וגו' הא לא תחדל יהיה בך חטא (יבמות קט:). לו: כאילו בנה במה לעבודת כוכבים (נדרים כב.). **כאילו** הקריב עליה קרבן. שעבר עליו שתי עבירות אלא ילך אצל חכם ויתירנו, כדי שלא יהא רגיל בכך (יבמות קט.). **המוציא את** אשתו משום שם רע. ראה לעיל מה ע"ב.

תוספות רי"ד

שאלה לחכם יכול הוא לקלקלה שאם יזקק לה חכם להתיר לה נדרה יאמר הוא אילו הייתי יודע שיזקק לה חכם אם היו נותנים לי אפי' ק' מנה לא הייתי מגרשך ונמצא גט בטל ובניה ממזרים ושאינו צריך חקירת חכם אלא הוא יכול להפר כגון שהיה מנדרי עינוי נפש לא הוצרכו חכמים לאסור עליו מלהחזירה לפי שאינו יכול לקלקלה ולומר אילו הייתי יודע וכו' שהרי הוא יכול להפר ולמה לא הפר אלא ודאי גמר בלבו לגרשה ר' אלעזר אומר לא אסרו זה אלא מפני זה. תניא ר' אלעזר אומר לא אסרו צריך אלא מפני שאינו צריך במאי קמיפלגי ר"מ סבר אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד ור' אלעזר סבר אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד. פי' ר' מאיר סבר בנדר שצריך חקירת חכם ואינו מנדרי עינוי נפש שיכול הבעל להפר איכא למיחש לקלקולא כדאמרן שיכול לומר אילו הייתי יודע שחכם יכול להתירה לא הייתי מגרש דניחא לי שתתבזה אשתי בב"ד ולהשאל על נדרה ואע"פ שמחזקת עצמה נדרנית בפניהם והוא זילותא לה. אבל אם אינו צריך חקירת חכם אינו יכול לקלקל ולומר אילו הייתי יודע שאני יכול להפר לא הייתי מגרשך שדבר זה ידוע הוא לכל שהבעל מפר [נדרין] עינוי נפש של אשתו. ור' אלעזר סבר איפכא בנדר שצריך חקירת חכם אינו יכול לקלקל דאנן סהדי שאין אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד אבל בנדר שאינו צריך חקירת חכם יכול לקלקל ולומר שאין כל אדם בקי שיכול להפר נדרי אשתו הלכך לא אסרו צריך אלא מפני שאינו צריך שעיקר הקלקול תלוי בו א"ר יוסי ב"ר יהודה מעשה בצידן וכו' מאן תנא דקתני מעשה. פי' דרך התנא כשאומר מעשה מביא ראיה לדבריו הראשונים וזה אינו כך דברישא מיירינן כשנדרה איהי ומעשה דסיפא מיירי בשנדר איהו חסורי מחסרא והכי קתני בד"א שנדרה היא אבל נדר הוא יחזיר וא"ר יוסי בר' יהודה מעשה נמי בצידן בא' שאמר לאשתו קונם אם איני מגרשך וגירשה והתירו לו חכמים שיחזירנה [ה] מאי קונם. פי' קונם הוא לשון כינוי לקרבן כדתנן בנדרים ומשמע שאסר עליו דבר בקרבן והכא דאמר קונם אם איני מגרשך מאי אסר עילויה אמר רב הונא באומר יאסרו עלי כל פירות שבעולם בקונם אם איני מגרשך והתירו לו חכמים שיגרשנה (ס"א שיחזירנה): פשיטא. פי' פשיטא ודאי יכול להחזירה שמאי קלקול שייך למימר דבעי' למיסרה ואי קשה ואמאי פשיטא הכא דמותר להחזירה ואין בזה מפני תיקון העולם והא כי היכי דבנדרות איהו מצי לקלקלה (הם) הכי נמי כי נדר איהו מצי לקלקלה

תוספות רי"ד (המשך)

ולמימר אילו הייתי יודע שיש פתח לנדרי אם היו נותנים לי ק' מנה לא הייתי מגרשך אין זה כלום דכודאי אם היה מודר ממנה הנאה מתחלה כגון שאמר הנאת תשמישך עלי בקונם ומחמת נדר זה היה מגרשה היה צ"ל לא יחזיר שמא יקלקלנה ויאמר אילו הייתי יודע שיש פתח לנדרי לא הייתי מגרשך דומיא דנדרה היא אבל זה שרצה לגרש את אשתו וקשר עצמו בנדר שלא יכול להתחרט הרי אנו רואים שבכל לב הוא מגרשה ואינו חפץ בה כלל שהרי נדר בכל כחו ע"י נדר שלא יתרצה עמה הלכך שום קלקול אינו יכול לעשות ומ"ה מתמה תלמודא פשיטא ודאי שיכול להחזירה. ומהדר מהו דתימא ליגזור משום דר' נתן דתניא ר' נתן אומר כל הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו הקריב עליו קרבן וגמר עוונו לפי שהוא מרגיל עצמו בנדרים קמ"ל. פי' הנודר כאילו בנה במה בשעת איסור הבמות שסבר לעשות מצוה ועושה עבירה כך זה סבור לעשות מצוה ועשה עבירה (והגה"ה) מפרש רבינו אליהו וצ"ל משום דאתיא בג"ש כתיב הכא כי תחדל לנדור וכתיב התם חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו וכו' כי במה נחשב הוא ודרשי' אל תקרי במה אלא במה ובריש פ"ג דנדרים יליף בהאי ג"ש דנק' רשע דכתיב שם רשעים חדלו רוגז) כדתנן בנדרים כנדרי כשרים לא אמר כלום שאין דרכם של כשרים לידור אלא להביא בנדבה ויש לו להשאל על נדרו ולא יקיימנו וזה שלא נשאל וקיים נדרו וגירש אימא ניגזור וניקנסיניה שלא יחזירנה קמ"ל דלא קנסי' לזה. ואתיא כמ"ד טעמא דמתני' משום קנסא ודוקא כשנדרה היא קנסוה שלא תהיה פרוצה בנדרים אבל כשנודר הוא אין לקונסו שהנדרים באשה הם פריצות ולא באיש: מפני תיקון העולם ומהמה מאי תיקון העולם איכא פי' דמשמע התירו לו שיחזירנה מפני תיקון העולם ומאי תיקון העולם יש בחזרתה אמר רב ששת ארישא פי' האי מפני תיקון העולם ארישא קאי דקתני משום ש"ר לא יחזיר משום נדר לא יחזיר ומסיק הכא מ"ט לא יחזיר מפני תיקון העולם אי משום קלקולא אי משום קנסא רבינא אמר אסיפא וה"ק אין בזו מפני תיקון העולם פי' התירו לו

ה) ע"כ פירך לנ"ה

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones